

waarop men den ernst van het vonnis verbloemt, te antwoorden: ik heb u niet terechtgesteld?

b) Zwolle zegt: U vergeet het onderscheid tusschen schorsing en afzetting uit het ambt eenzijdig, en uitbanning uit de gemeente aan den anderen kant. En ze dringt dit onderricht aan, onder beroep op een besluit van Middelburg. Als dit beroep steekhoudend zal zijn, is eerste vereischte, dat bedoeld besluit betrekking heeft op het onderscheid tusschen ontneming uit het ambt eenzijdig, en afhouding van het avondmaal en uitbanning uit de kerk anderzijds. Doch bedoeld besluit spreekt heelemaal niet van dit onderscheid, doch van het gansch andere tusschen afhouding en afsnijding. Ik begrijp van een zoodanige redeneering niets. Als men tegen me zegt: meneer, u moet wel onderscheiden tusschen A eenzijdig en B + C anderzijds, vind ik het dwaas als iemand me wijzen gaat op het onderscheid tusschen B aan den eenen- en C aan den anderen kant. Ik verwacht dan te hooren de aanwijzing van wat B en C gemeen hebben tegenover A, en niet een betoog over het verschil tusschen B en C, afgedacht van A.

c) Bovendien — deputaten wezen in hun antwoord daarop reeds — het besluit van Middelburg ging over de kwestie van leden, die elders kerken. Een zonde dus, die in het avondmaalsformulier niet met zooveel woorden genoemd wordt. Elke kerkeraad kent de moeilijkheden der tuchttoefening in dergelijke gevallen. Dat „elders kerken” is een kwaad, ongetwijfeld. Maar ieder zit wel eens met de handen in het haar, als hij over dergelijke gevallen moet oordeelen. Heel vaak is de achtergrond een totaal gemis aan kerkelijk besef, of een gemengd huwelijk. En elke kerkeraad volgt dan den regel, dat ieder geval op zichzelf beoordeeld moet worden. In zulke gevallen is dikwijls heel veel geduld en onderrichting noodig, en het spreekt vanzelf, dat het dan van allerlei factoren afhangt of en hoe vlug men van de afhouding van het avondmaal komen moet tot de afsnijding. Hier spreekt men dan ook van „dwalende broeders”; men kiest voorzichtige en zachte termen, omdat men, gezien afkomst, milieu, kennis etc. etc. van zoo’n broeder de „dwaling” verklaarbaar acht, en verzachtende omstandigheden aanwezig acht. Zwolle schijnt ons, scheurmakers, zonder onderscheid („allen”) met deze menschen op één lijn te stellen: „dwalende broeders”, aan wie men wel niet den ambtelijken dienst kan toevertrouwen, doch met wie men zich toch in Christus vereenigd blijft weten. Geen enkele passage heeft me echter in het Zwolsche schrijven zoo geknield als dit stuk. Vanwege een totaal ontzinken aan den ernst en grove onwaarachtigheid. (Misschien vindt dhr Scheps deze uitdrukking wel weer te scherp, evenals zulks onlangs het geval was, toen hij een artikel van K. S. in zijn blad besprak. Hij moet het maar weten, en hij mag deze uitdrukking ook wel weer signaleeren: zoolang hij alleen maar op bepaalde woorden let, en in zijn blad nimmer ingaat op de feiten, die aldus worden benoemd, helpt hij de verdoelheid verder vreten, ondanks alle platonische verzueringen om eenheid.)

d) Want: Zwolle wist net zoo goed als iedereen het weten kan, dat men de zonde van K. S. aan het volk verkondigd had in eerste instantie niet als

dwaling, doch als „openlijke verachting der kerkelijke orde”, als „de grove zonde van openbare scheurmaking”. Zijn beschouwing heette in strijd met het Gereformeerde kerkrecht en de beginselen der Kerkenordening. „gelijk prof. Schilder zelf ook heel goed weten kan”. Want immers „aangenomen mocht en moest worden, dat prof. Schilder van den inhoud van dit Onderteekingsformulier (dat voor hoogleraren der Theol. Hoogeschool n.l., B. H.) kennis droeg”. De Synode van 1944 sprak dus: wij mogen en moeten aannemen, dat de man zijn onderteekingsformulier kent. Maar als hij dat kent, dan weet hij ook heel goed, dat zijn beschouwingen ten eenenmale met het Geref. kerkrecht in strijd zijn. Dan zondigt hij niet „in dwaling”, doch „met opgeheven hand”, zooals de bijbelsche termen luiden. M.a.w. wetens en willen s pleegt hij de openbare grove zonde van scheurmaking, hij veracht de kerkelijke orde, en hij doet dat bewust! Deze dingen heeft de synode niet maar — zooals prof. Schilder eerst veronderstelde — in een zekere jacht naar een strenge conclusie aldus gezegd, neen, „de Synode heeft integendeel welbewust de grove zonde van openbare scheurmaking en openlijke verachting der kerkelijke orde bij prof. Schilder willen constateeren”. En deze zonde, die men op 25 Febr. 1944 bij hem constateerde, had op 25 Maart van datzelfde jaar — na een maand dus — „een te sterker accent gekregen, omdat inmiddels „uit alles is gebleken, dat prof. Schilder in zijn standpunt blijft volharden”.

Na een maand had dus de genoemde zonde een te sterker accent gekregen, omdat uit alles was gebleken, dat prof. Schilder in zijn bewust verachting van de kerkelijke orde bleef volharden.

Zwolle schreef den antwoordbrief in October 1946, twee en een half jaar later. Inmiddels had K. S. deze zijn welbewust door de synode aldus geconstateerde zonde publiek gehandhaafd. En niet slechts gehandhaafd, doch gepropageerd, gestimuleerd, georganiseerd. Nu vraag ik aan iederen synoderaad: welk accent heeft die zonde thans gekregen? Zwolle handhaafde heel den rechts-handel, ondanks velerlei verzoeken om revisie. Zwolle zei — en ze heeft dat natuurlijk na grondige overweging van alle desbetreffende stukken, en biddend om de leiding des Heiligen Geestes gedaan! —: deze handel is in alles recht voor den Heer der kerk geweest. Maar toen had Zwolle daarvan ook de consequenties moeten trekken. Als de zonde een dermate ernstig karakter droeg in Febr. '44, en na een maand reeds een te sterker accent gekregen had wegens gebleken volharding, dan kon men in October '46, toen gebleken was, dat K. S. hardnekkig in zijn „zonde” volhield, en tot het uiterste in de zonde toenam, slechts een veld dragen zonde constateeren, en alleen maar spreken: anathema sit, hij zij vervloekt.

Nu noemt Zwolle ons allen, ook K. S. in zijn veld dragen zonde, zonder blikken of blozen „dwalende broeders”; ze neemt nu aan, dat zijn „kerkrechtelijke inzichten” zijn handelingen bepaald hebben. Natuurlijk, zegt Zwolle, wij

wijzen die inzichten af, doch we begeeren met dien K. S. ook kerkelijke gemeenschap. Hij vergist zich in zijn meeningen, hij ziet de dingen niet goed; hij hem zijn alle verzachtende omstandigheden, net als bij dat mannetje uit X dat nogal eens elders kerkt.

Ik vraag nu elken synoderaad: sinds wanneer is het in Uw kerken gebruik, menschen, die welbewust openlijk de kerkelijke orde verachten, bij gebleken volharding in-, propaganda voor- en organisatie van dat kwaad, als „dwalende broeders” toe te laten tot het heilig avondmaal? Als er zulk een kerk binnen het synodocratisch verband is, dan wil ik ronduit spreken, dat ik met zulk een kerk geenerlei kerkelijke hereeniging begeer, me met zulk een „kerk” ook niet „in Christus vereenigd” weet, en het een beléddiging acht door een dergelijke kerk aangesproken te worden als „waarde broeder”.

Want de broedernaam houdt slechts waarde, zoolang men de tucht serieus neemt en handhaaft. En spel met de tucht is automatisch een grondige evaluatie van den broedernaam. Is het mischien daaraan te danken, dat men van gindschen kant zoo gemakkelijk „broedert”?

Een vraag zou ik met name willen stellen aan dhr Scheps, ds Boeijsinga en ds Zwaan van Breukelen; de tweede is auteur, de eerste overnemer, de derde commentator van een artikel, gericht tegen prof. Veenhof vanwege kwalificaties, die de laatste zich veroorloofd had ten aanzien van de synodes ginds. Veenhof sprak van „schandelijke dubbelzinnigheid en weersprekende onwaarachtigheid”, „schandelijk, onkerkelijk, werelds gedraai en geknoei, politiek, camouflage”. Ik zou ze alle drie willen vragen: lees het bovenstaande rustig en zeg me dan: welke van Veenhof's typeeringen is onjuist en te scherp, wanneer we nu alleen maar eens letten op het Zwolsche verzoek tot samenspreking?

d) Want eerlijk, ik mis in heel dit Zwolsche schrijven de waarachtigheid. Nog één ding wil ik noemen: Zwolle neemt aan dat onze door haar afgewezen kerkrechtelijke inzichten onze handelingen bepaald hebben, en vanwege die aanname is ze in staat ook K. S. nog als dwalenden broeder te zien en te zoeken. Ik mag aannemen, dat Zwolle zich bewust was wat ze daar schreef. Welnu, dan wil ik alleen maar herinneren aan het bezwaarschrift van de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd, dat na Schilder's schorsing bij de synode binnenkwam. Zij waren van oordeel, dat Schilder's „van de synodale zienswijze afwijkende opvatting inzake art. 31 K.O.” niet was bewezen inderdaad te strijden „met den geest der K.O. en de daarvoor door Gods Woord gegeven richtsnoeren”. Daar lag blijkens het synodale rapport „voor hen het zwaartepunt” van heel deze aangelegenheid. Zij hebben dus gezegd: het is een kwestie van inzicht. De zienswijze van Schilder botst met de synodale, doch dan had men eerst ten aanzien van art. 31 een principiële uitspraak moeten doen, vóór men tot schorsing mocht overgaan. Wat de synode deed, was het forceeren van een autoritaire en incidentele beslissing. Wat antwoordde daarop indertijd Nauta, de rapporteur inzake de verlangde opheffing van de over prof. Schilder uitgesproken schorsing? Hij gaf toe, dat men de opvatting van Schilder niet uitvoerig had weerlegd. Maar dat was te danken aan twee factoren. In de eerste plaats had prof. Schilder

POPULAIR-WETEN — SCHAPPELIJKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE, XX.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

VERKIEZING EN VERBOND.

Verrassend zuiver zijn de beschouwingen van Wormser over de verhouding van Gods verkiezing en het verbond des HEEREN.

Wie weet wat daaromtrent zoo al gefantaseerd en geconstrueerd is, staat zeer verbaasd over Wormser's eenvoudige en klare Schriftuurlijkheid.

Van eenige identificatie van verkiezing en verbond wil hij niets weten. En het is beschamend te zien hoe een „leek” uit de theologische zoo armeterige eerste helft der vorige eeuw rustig de strikken ontwijkt waarin enkele groote Synodes zich zoo gemakkelijk lieten vangen en waarin zij zoo hardnekkig bleven.

Van ganscher harte belijdt Wormser Gods eeuwige verkiezing. „De mensch is verplicht de leer der eeuwige verkiezing te gelooven op de eerste verkondiging daarvan, omdat zij ons duidelijk is verklaard in het Woord”¹⁾.

Maar even krachtig als hij de realiteit van Gods verkiezing belijdt, verwerpt hij het speculeeren daarover, zooals dat zoo heel vaak geschiedt. En dat geschiedt steeds als men de verkiezing Gods losmaakt van den weg waarop, de wijze waarop en

het beleid waarmee God zijn verkiezing realiseert. Wie over de verkiezing, of zijn verkiezing spreekt los van de wijze waarop God haar verwerkelijkt en bekend maakt verstrikt zich in een doodelijke abstractie. „Wij zijn niet alleen verplicht de openbaringen in Zijn Woord te gelooven, maar ook den weg, de orde en het beleid, waarin die openbaringen door Gods wil worden voorgesteld. Het besluit der verkiezing nu, volstrekt in zichzelf aangemerkt, zonder te zien op deszelfs uitwerkselen, is geen deel van Gods geopenbaarden, maar van Zijn verborgen wil. Het is niet geopenbaard, dat deze of die mensch al of niet is uitverkoren. Men kan dit dan ook niet maken tot eene dwangreden of tegenwerping, daar waar geloof of gehoorzaamheid te pas komt; want wij weten het niet, het is onze plicht niet het te weten, de kennis daarvan is ons niet voorgesteld als nuttig, ja, dat nieuwsgierig te onderzoeken, is onze zonde. Van achteren zien wij, dat niet de kinderen des vleesches, kinderen Gods zijn; maar dat de kinderen der beloftenisse voor het zaad gerekend worden; en dat het niet is desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods, Rom. IV : 8, 16”²⁾. „Langs geen anderen weg dan door een levend geloof in den Heere Jezus Christus, Jac. I : 16-26, dat zich openbaart door het afstaan van alle ongerechtigheid, en door het uitstrekken naar eene in- en uitwendige heiligheid, overeenkomstig al de geboden des Heeren, verkrijgt men voor zich zelve het bewijs dat men deel heeft aan die verkiezing en bewaring; en daarom die den naam CHRISTI noemt, sta af van ongerechtigheid, 2 Tim. II : 19. Want de goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid tot eeuwigheid over degenen die Hem vrezen, en Zijne gerechtigheid aan kindskinderen, aan degenen, die Zijn verbond houden, en die aan Zijne bevelen denken om die te doen, Ps. CIII : 17, 18”³⁾. Zijn

eigen persoonlijke verkiezing kan; en mag een mensch „niet gelooven, alvorens God die in hem geopenbaard door hare uitwerkselen, geloof, gehoorzaamheid en heiligheid, in zijn ongelooft, wedschappig en onheiligh harte gewrocht door de almachtige genade des Heiligen Geestes. Niemand kan ook aan de andere zijde met grond zijne eigene verkiezing verwerpen, alvorens hij in zoodanigen toestand is, dat zulke uitwerkselen der verkiezing in hem niet meer kunnen gewrocht worden. En gelijk nu een mensch, zoo lang hij goddeloos is, geen bewijs kan hebben, dat hij verkoren is, zoo kan hij ook geen bewijs hebben, dat hij niet verkoren is, zoo lang de mogelijkheid bestaat dat hij kan bekeerd worden”⁴⁾.

Met een opmerkelijke scherpheid van blik ziet Wormser ook wat de oorzaak van dit fatale filosofieeren over de uitverkiezing is. Ze ligt in de taal, hoogmoedige neiging van het menschelijke hart om met zijn denken boven den tijd uit te stijgen en in de eeuwigheid door te dringen. Maar de straf op zulk pogen volgt onmiddellijk op de zondige daad! Al zulke „boventijdelijke kennis” is volkomen steriel. Want „waarheden, die alleen in de eeuwigheid liggen en buiten het bereik blijven van den tijd en van den mensch, hebben voor ons geen nut. Alleen dan wanneer Gods waarheden intreden in den tijd en in ons menschelijk zijn op de aarde, worden zij voor ons levend”⁵⁾.

Vooral bij de leer van de praedestinatie komt dit sterk uit. „De leer der praedestinatie is ons uitdrukkelijk in Gods Woord geopenbaard. Maar God plaatst ons niet tegenover eene abstracte praedestinatie-leer, om ons, kinderen des stofs en des tijds, nutteloos te vermoeien door pogingen om op te klimmen in Gods eeuwigheid en daar te gaan vernemen of wij persoonlijk al dan niet ter zaligheid gepraedestineerd zijn”⁶⁾.

¹⁾ Bijdragen, p. 36.

²⁾ Idem, p. 36/7. ³⁾ Idem, p. 37.

⁴⁾ Idem, p. 36. ⁵⁾ De Kinderdoop, p. 94. ⁶⁾ Idem, p. 94

zelf ver-
aan de s-
in brieven
zich slecht
rapporten
die brieven
gingen,
baseerde
hij zich,
de zonde
tivering
daarop te
die uiteen
niet bij
weerleggen
geroepen
daan over
een oordeel
gen? Bo-
schorsing-
dingen re-
del! Do-
seert ons
aldus luidt
dat, ho-
Schilder
alsnog ver-
duidelijk
etc.”. Maar
schuldig
doch een
verzet: de
lijkt”. H-
dat zijn
eenenmale
Nu zal
voor is a-
verantwoor-
de syno-
achter des-
baten. Wa-
spreken o-
toegezond-
port v-
delijk
tot opheff-
Vollenhov-
het n.l. ee-
telijk i-
geen kw-
het was e-
delijk k-
rechtmatig
worden”.

Wat de-
heid der e-
rechtelijk
sche vonn-
verschil v-
Maar w-
Zwolle bij
geen kw-
gelijk k-
tot samen-
wel een
Wat is dit.

En wan-
niet God
haar in de
dan is We-
bond e-
praedestina-
en een uit-
opdat wij
vat zouden
Zijne huis-
nadeve-
aan zoude-
praedestina-
Het ge-
menschen
tie-leer tot
personele
vragen”.

„Alleen
klimt men
ste (als ge-
verborgen).
En nu is
dat in het
genomen
Wanneer
loovigen”
dat we nie-
omtrent he-
zitten, doch
De kerk h-
streven naar
al of niet g-
over „geloc-
der gem-
gelooften
wel zijn, m-